

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πνευματισμός ἢ Μεταψυχική. Ἡ θεωρία ποῦ διδάσκει ὅτι, μετὰ τὸν θάνατον, ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ σὰν πνεῦμα καὶ μπορεῖ νὰ ἔρχεται σὲ ἐπικοινωνία μετὰ τοὺς ζωντανούς, συνεχίζοντας τὴν ἐξέλιξή του, μετὰ ἀναριθμητὲς ἐνσαρκώσεις στὸν ὕλικό κόσμον, μέχρις ὅτου καθαρῶς ἀποτὸν ἐμποτισμὸ τῆς ὕλης καὶ καταστῆ πνεῦμα ἐλεύθερο καὶ φωτεινόν. Πνευματισμὸς ἐπίσης ὀνομάζεται ἡ πειραματικὴ προσπάθεια τῶν ζωντανῶν, γιὰ μιὰ τέτοια ἐπικοινωνία μετὰ πνεύματα νεκρῶν, μετὰ διάφορα μέσα, ὅπως τραπεζάκι, ἄβακας, αὐτόματη γραφή, μέντιουμ, κ.λ.π.

2. Ψυχικὲς Ἔρευνες. Οἱ ἐπιστημονικὲς προσπάθειες γιὰ σπουδὴ τῶν ἀνεξήγητων γιὰ τίς αἰσθήσεις καὶ τὴ λογικὴ περιέργων φαινομένων (ὅπως εἶναι οἱ προαισθήσεις, τηλεπάθειες, ὑλοποιήσεις, τηλεκινήσεις, κ.λ.π.), τὰ ὅποια—σύμφωνα μετὰ τίς ἀπόψεις τῶν ὀπαδῶν τῆς Ψυχοφυσιολογίας—δὲν ὀφείλονται σὲ πνεύματα νεκρῶν, ἀλλὰ στὴν ἰδιάζουσα φυσιολογίαν εὐαισθητῶν ἀτόμων, ποῦ ὀνομάζονται «μέντιουμ» καὶ προκαλοῦν μετὰ τὴν παρουσία τους τὰ ἀνεξήγητα φαινόμενα.

3. Πνεύματα τῆς Φύσεως. (Esprits de la Nature). Ἄορατες γιὰ τοὺς φυσιολογικοὺς ἀνθρώπους ὄντοτες, ποῦ ἔχουν σῶμα ἀπὸ ἀστρική ἢ αἰθερική ὕλη, ὄρατες μόνον στὰ εὐπαθῆ ἄτομα, τὰ ὀνομαζόμενα μέντιουμ. Διακρίνονται σὲ

πνεύματα τῆς γῆς (gnomes), τοῦ ὕδατος (νηρηίδες), τοῦ ἀέρος (σουλφίδες), τοῦ πυρός (σαλαμάνδρες). Μποροῦν νὰ ἔλθουν σὲ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ἀνθρώπους πού εἶναι εὐαίσθητοι, στοὺς ὁποίους ἐμφανίζονται σὰν νεράιδες ἢ ἀερικά, ἢ σὲ πνευματιστικὲς συνεδριάσεις, ὅπου παρουσιάζονται σὰν δῆθεν πνεύματα διασήμων ἀνδρῶν.

4. Papus. (Dr G. Encausse. 1865—1921). Γάλλος ἰατρός, περίφημος ἀποκρυφιστὴς καὶ συγγραφεὺς, γνωστός μὲ τὸ ψευδώνυμο Papus. Ἀσχολήθηκε μὲ ὕλους σχεδὸν τοὺς κλάδους τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ, ἐνδιαφερόμενος ἰδιαίτερα γιὰ τὸν Μαρτινισμό, στὸν ὁποῖον ἔδωσε νέα ζωή. Ἐγραψε πολλὰ σημαντικὰ ἀποκρυφιστικὰ βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ «Ἀπόκρυφος Ἐπιστήμη καὶ Ψυχισμός» μεταφράστηκε καὶ στὰ ἑλληνικά.

5. Βέβηλος. Ὁ μὴ μεμνημένος, ὁ στερημένος τοῦ πνευματικοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον λαμβάνει—πρέπει νὰ λαμβάνη—ὁ μούμενος στὰ Μυστήρια καὶ στὴ μυστηριακὴ-ἑσωτερικὴ φιλοσοφία.

6. Θετικὴ φιλοσοφία. Ἡ φιλοσοφία πού ἐξετάζει τὸ ἀπτό καὶ θετικόν, μὲ ἀναγνωρισμένον ὄργανον γνώσεως τὴν ἐμπειρία, δηλ. τὸ ἀντιληπτό μὲ τις αἰσθήσεις, σὲ συνδυασμὸ βέβαια καὶ μὲ τὴ νόηση. Θετικοὶ φιλόσοφοι εἶναι ὁ Χιούμ, Κόντ, Σπένσερ, Πουανκαρέ, κ.λ.π.

7. Μεταφυσικὴ. Ἡ φιλοσοφία τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ αἰτίων, πού ὀνομάστηκε συμπτωματικὰ «μεταφυσική», ἐπειδὴ ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Ρόδιος, κατατάσσοντας τὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλη, πού ἀναφέρονται στὴν «πρώτη φιλοσοφία», τὰ τοποθέτησε μετὰ τὰ «φυσικά». Ἡ μεταφυσικὴ

ἐξετάζει τὰ θέματα πού βρίσκονται πέραν ἀπὸ τὰ ἕρια τῆς ἐμπειρίας, δηλ. τὸ πρόβλημα τὸ ὄντολογικὸ καὶ κοσμολογικὸ (φύση τῶν ὄντων καὶ σύσταση τοῦ κόσμου. Συστήματα: Ὑλισμός, Ἰδεοκρατία, Διαρχία, Ἐνισμός), τὸ πρόβλημα τὸ θεολογικὸ (Ὑπαρξή καὶ οὐσία τοῦ Θεοῦ. Συστήματα: Θεϊσμός, Δεισμός, Πανθεϊσμός, Πανενθεϊσμός, Ἀθεΐα), τὸ πρόβλημα τὸ ψυχολογικὸ (οὐσία, ἰδιότητες καὶ λειτουργία τῆς ψυχῆς). Ἡ θετικὴ φιλοσοφία καὶ ὁ ἀγνωστικισμὸς ἀπορρίπτουν τὴ μεταφυσικὴν.

8. Μαύρη Μαγεία. Ἡ τεχνικὴ διὰ τῆς ὁποίας — μὲ τὴ βεβαιότητα τελετουργικῶν πράξεων — μπαίνουν σὲ ἐνέργεια ἀπόκρυφες δυνάμεις τῆς Φύσεως, μὲ σκοπὸ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ συμφερόντων ἐκείνου πού ἐξασκεῖ τὴ μαγεία, ὁ ὁποῖος δὲν ἐνδιαφέρεται ἂν προκαλεῖται βλάβη σὲ ἄλλους καὶ πού πολλές φορές ἀποβλέπει ἀκριβῶς σὲ βλάβη τῶν ἄλλων. Ὑπάρχει καὶ Λευκὴ Μαγεία, τῆς ὁποίας ὑψίστη μορφή εἶναι ἡ Θεουργία, πού ἀποβλέπει στὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ συνόλου, χωρὶς ἀτομικοὺς σκοποὺς. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν ἡ τελετουργία προκαλεῖ ἀγαθοποιεῖς ἐπιδράσεις. Πολλοὶ συγγέουν τὰ δυὸ αὐτὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα εἶδη Μαγείας.

9. Διόραση. (Clairvoyance). Ἡ ἰδιότης νὰ βλέπη κανεὶς, χωρὶς τὴ μεσολάβηση τῆς φυσικῆς ὁράσεως ἀντικείμενα ἢ γεγονότα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι φυσιολογικῶς ὁρατά, εἴτε ἐξ αἰτίας τῆς λεπτότητός των (αἰθερικά, ἀστρικά), εἴτε ἐξ αἰτίας τοπικῆς ἀποστάσεως ἢ καὶ χρονικῆς (παρελθόντος ἢ μέλλοντος).

10. Διακοή. (Clairaudiance). Ἡ ἰδιότης νὰ ἀκούη κανεὶς, χωρὶς τὴ μεσολάβηση τῆς φυσικῆς ἀκοῆς, ἤχους

πού δὲν εἶναι φυσιολογικῶς ἀκουστοί, εἴτε ἐξ αἰτίας τῆς λεπτότητός των, εἴτε ἐξ αἰτίας ἀποστάσεως. Ἐπιτυγχάνεται — καθὼς καὶ ἡ διόραση — μὲ τὴν ἀφύπνιση καὶ τὴν ἀνάπτυξη δυνάμεων, πού βρίσκονται μέσα στὸν ἄνθρωπο σὲ λανθάνουσα κατάσταση, μὲ τὶς ὁποῖες χρησιμοποιοῦνται — ἀσυναίσθητα ἢ συνειδητὰ — ὄργανα λεπτότερα ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ φυσικοῦ σώματος.

11. Μύστης. α) Ὁ μεμνημένος στὰ Μυστήρια καὶ στὴ μυστηριακῆ φιλοσοφία. β) Ἐκεῖνος πού κατέχει τὴ γνώση τῆς μυστηριακῆς Σοφίας. γ) Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐπραγματοποίησε τὸν Μυστικισμό. Ὁ Ἐδ. Συρέ στὸ ὠραιότατο βιβλίον του «Μεγάλοι Μύσται» περιγράφει — μὲ τὴν ποιητικὴ του φαντασία — τοὺς βίους τοῦ Ραμᾶ, Κρισνᾶ, Ἑρμῆ τοῦ Τρισμέγιστου, Μωϋσῆ, Ὀρφέα, Πυθαγόρα, Πλάτωνα, Ἰησοῦ. Μυστικιστὴς εἶναι ἐκεῖνος πού ἐπιδιώκει νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν Μυστικισμό.

12. Ἀστρολογία. Ἡ ἀπόκρυφη ἐπιστῆμη, ἡ ὁποία μελετᾶ τὴ θέση πού ἔχουν στὸν ὀρίζοντα τὰ οὐράνια σώματα — καὶ μάλιστα ὁ ἥλιος, ἡ Σελήνη καὶ οἱ πλανῆτες — κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐπίδραση πού ἀσκεῖ αὐτὴ ἡ θέση ἐπάνω στὴ διαμόρφωση τοῦ χαρακτῆρα καὶ τῶν πεπερωμένων του. Ἡ Ἀστρολογία ἔπαιζε ἄλλοτε μεγάλο ρόλο στὶς ἀποφάσεις τῶν ἀνθρώπων.

13. Ἀριθμοσοφία. Ἡ ἀπόκρυφη ἐπιστῆμη τῶν ἀριθμῶν, πού μελετᾶ τὴ βαθύτερη ἐσωτερικὴ σημασίαν καὶ ἐπίδρασίν τους. Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίαι τῶν Πυθαγορείων οἱ ἀριθμοὶ ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιον κάθε γνώσεως γιὰ τὴ γένεση καὶ ἀνάπτυξη τῶν ὄντων, καθὼς καὶ τὸ κλειδί γιὰ

τὴν κατανόησιν τοῦ Σύμπαντος, τὸ ὅπαιον «ἐγένετο κατ' ἀριθμὸν» καὶ ὄχι «ὑπὸ τῶν ἀριθμῶν».

14. Ἑρμητισμός. Οἱ ἀπόκρυφες καὶ μυστικιστικὲς διδασκαλίαι, ποὺ στηρίζονται στὰ συγγράμματα, τὰ ὅποια ἀποδίδονται στὸν Ἑρμῆ τὸν Τρισμέγιστο. Ὁ Ἑρμητισμὸς ὀνομάζεται «Ἱερὴ καὶ Θεία Ἐπιστήμη καὶ Τέχνη». Ἡ Ἑρμητικὴ φιλοσοφία διδάσκει τὸ ἐνιαῖο τῆς φύσεως τοῦ Σύμπαντος καὶ τὴν ἐκπόρευση τοῦ παντός ἀπὸ μιᾶ ἐνιαία ἀρχῆ, στὴν ὅποια τελικῶς ὅλα θὰ ἐπανέλθουν. Ἀπὸ τὸν Ἑρμητισμὸ προῆλθε ἡ Ἀλχημεία καὶ ἔχουν κοινὲς ἀρχές.

15. Ἀλχημεία ἢ Ἀλχημία ἢ Ἀλχυμεία ἢ καὶ Ἀρχημία (ἀρχή-μία). Ἀπόκρυφη ἐπιστήμη ποὺ ἤκμασε κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ τὴν Ἀναγέννηση. Ἐδίδασκε τὸ ἐνιαῖο τοῦ Σύμπαντος καὶ τὴ γένεση τοῦ παντός ἀπὸ μιᾶ πρωταρχικὴ ὕλη (prima materia). Προσπαθοῦσε νὰ ἀνεύρη τὴ «φιλοσοφικὴ λίθον», μὲ τὴν ὅποια τὰ ἀγενῆ μέταλλα μποροῦν νὰ μεταβληθοῦν σὲ εὐγενῆ καὶ ἐπομένως νὰ παραχθῆ ἐκ τοῦ μολύβου χρυσός (νὰ μεταβληθῆ ὁ ἀνεξέλικτος ἄνθρωπος σὲ ἐξελιγμένον). Ἀπὸ τὴν Ἀλχημεία γεννήθηκε ἡ Χημεία, ἡ ὅποια ἐφόρευσε τὴ μητέρα της.

16. Καββάλα ἢ Καμπαλά. Ἡ ἐκ παραδόσεως Ἰουδαϊκὴ μυστηριώδης διδασκαλία μεταφυσικῆς καὶ ἀποκρυφισμοῦ, μὲ τὴν ὅποια ἐρμηνεύονται τὰ ἱερά κείμενα. Κατεγρᾶφη κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἀφοῦ ὑπέστη τὴν ἐπίδραση τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ. Μὲ τὴν Καββάλα ἀσχολήθηκαν σημαντικοὶ διανοηταί, ὄχι μόνον Ἰουδαῖοι, ποὺ ὀνομάζονται καββαλισταί. Τὸ σπουδαιότερο ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Καββάλα εἶναι τὸ Ζοχάρ.

17. Ροδοσταυρισμός. Ἀποκρυφιστικὸ καὶ μυστικιστικὸ Τάγμα, ποῦ ἰδρύθηκε — κατὰ τὴν παράδοση — ἀπὸ τὸν Χριστιανὸ Ροζενκρόυτε, μεγάλου Μύστη καὶ κάτοχο τῆς «Βασιλικῆς Τέχνης». Οἱ Ροδοσταυροὶ ἐγνώριζαν πολλὰ μυστικὰ τῆς Φύσεως, τὴν Ἀλχημεία, τὸν Ἑρμητισμὸν, τὴν Καββάλα καὶ ἦσαν ὅλοι διακεκριμένοι ἄνδρες. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν Ροδοσταυρικῶν διδασκαλιῶν διαμορφώθηκε ἀργότερα ὁ ὁμώνυμος 18ος βαθμὸς τοῦ φιλοσοφικοῦ Τεκτονισμοῦ τοῦ Σκωτικοῦ Δόγματος. Ὑπάρχουν καὶ σήμερα Ροδοσταυρικές Ἑταιρίες στὴν Ἀμερική, ποῦ ἰσχυρίζονται ὅτι κατέχουν τὶς ἀρχαῖες Ροδοσταυρικές διδασκαλίες καὶ ὅτι ἀποτελοῦν συνέχεια τοῦ παλαιοῦ Τάγματος, ἰσχυρισμοὶ οἱ ὁποῖοι σφοδρῶς ἀμφισβητοῦνται.

18. Τεκτονισμὸς ἢ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς ἢ Μασωνία. Φιλοσοφικὸ μυσταγωγικὸ σύστημα, ποῦ ἀποτελεῖ πάγκοσμο Τάγμα — μὲ ἀνεξάρτητα Ἐθνικὰ Τμήματα — καὶ ἔχει σκοπὸ τὴν ἀναζήτηση τῆς Ἀληθείας, τὴν ἀσκησιμὴν τῆς Ἀρετῆς, τὴν πνευματικὴν πρόοδο καὶ τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Μελετᾷ τὶς λειτουργίες τῆς Φύσεως καὶ διδάσκει τὴν συμμόρφωσιν μὲ τὸν φυσικὸν καὶ ἠθικὸν Νόμον. Διακηρύσσει τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως, τὴν ἀνοχήν, τὴν ἰσότητάν δικαιομάτων καὶ ὑποχρεώσεων, τὸν σεβασμὸν στὴν ἐργασία, τὴν παγκόσμιαν ἀδελφότητα καὶ τὴν ἀλληλεγγύην. Ὁ Τεκτονισμὸς δὲν ἔχει δόγμα, ἀλλ' ἀναγνωρίζει τὴν ὑπαρξὴ Θεοῦ καὶ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Δέχεται στίς τάξεις του ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὶς θρησκευτικὰς καὶ φιλοσοφικὰς τοὺς ἀποχρώσεις, ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἐλεύθεροὶ στὴν σκέψιν καὶ χρηστοὶ στὰ ἔθνη. Συνεπῶς ἀποκλείει τοὺς φανατικοὺς καὶ δεισιδαίμονας, τοὺς ἀθέους καὶ ὑλιστάς, τοὺς ἀνηθικούς, καθὼς καὶ τοὺς ἀέργους. Ὁ Τεκτονισμὸς ἔχει πολλοὺς βα-

θμούς, πού άπονέμονται μέ είδική τελετουργική μήση, κατά χρονικά διαστήματα, σέ όσους κρίνονται κατάλληλοι γιά νά δεχθοῦν περισσότερα φώς. Ἡ διδασκαλία γίνεται μέ σύμβολα καί μέ ἀλληγορίες. Ὁ Τεκτονισμός θεωρεῖται ἀπό πολλούς διάδοχος τῶν ἀρχαίων Μυστηρίων.

19. Θεοσοφία. Θεοσοφία εἶναι ἡ Θεία Σοφία, δηλ. ἡ σοφία τῶν Θεῶν ἢ Θείων ὄντων, ἡ Γνώση πού κατέχουν τὰ Θεῖα ὄντα. Εἶναι τὸ σύνολο τῶν Θεϊκῶν ἀληθειῶν τῆς Φύσεως, ἡ οὐσία τῶν Μυστηρίων τῆς ἀρχαιότητος, τὴν ὁποία ἡ Μπλαβάτσκυ ἀνέσυρε ἀπὸ τὰ βᾶθη τῶν Ναῶν καί ἀπὸ τὰ ἄδυτα τῶν Μυστηρίων καί τὴν προσέφερε σέ ὄλοκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ Θεοσοφία διδάσκει τὴ Θεία προέλευση τοῦ ἀνθρώπου καί τὴ δυνατότητά του νά φθάσῃ στὴ Θεϊότητα. Εἶναι σχολεῖο μυστικισμοῦ, ἀλλὰ καί σχολεῖο ἀποκρυφισμοῦ. Κηρύσσει ὅτι ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἠθικοῦ ὄντος πρέπει νά συμβαδίζη παράλληλα μέ τὴν ἐξέλιξη τοῦ διανοητικοῦ ὄντος. Ἐξηγεῖ τοὺς βιονομικοὺς κανόνες, πού ἀναφέρονται στὴν κάθαρση σώματος καί ψυχῆς, τοὺς ὁποίους εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀκολουθῆ ἐκεῖνος πού θέλει νά μυηθῆ στὴ Θεία Σοφία. Ἡ Θεοσοφία δὲν εἶναι θρησκεία, ἀλλὰ ἐκλεκτικὴ σύνθεση ὅλων τῶν θρησκειῶν καί ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ κάθε θρησκείας. Δὲν ἔχει τελετουργίες, διότι στέκεται ψηλότερα ἀπὸ τίς ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις τῆς λατρείας. Σέβεται κάθε τελετουργία, κάθε θρησκευτικὴ ἢ ἄλλη πίστη καί πεποιθήση ἢ γνώμη. Δὲν ἔχει δόγματα, διότι ἡ Ἀλήθεια βρῖσκεται πῶ πάνω ἀπὸ τὰ δόγματα. Ἀντιτίθεται σέ κάθε μισαλλοδοξία καί φανατισμό, σέ κάθε ἐγωϊστικὴ ἐκδήλωσι. Θεωρεῖ τὴν ἐλευθερία τῆς σκέψεως σάν τὸ μεγαλύτερο πρόνομο τοῦ ἀνθρώπου. Διδάσκει τὴν Ἀγάπη καί τὴν παγκόσμια ἀδελφосύνη, τὴν πρόθυμη προσφορὰ ὑπηρεσιῶν καί τὴ θυσία γιά τοὺς ἄλλους. Εἶναι ἡ συνεχὴς καί ἀδιάκοπη ἔ-

ρευνα γιά τήν κατανόηση τοῦ συνόλου τῆς Θείας Σοφίας, ἔρευνα πού ἐπεκτείνεται σέ ὅλα τά πεδία τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καί ἐκδηλώσεως τοῦ πνεύματος (Φιλοσοφία, Θρησκεία, Ἐπιστήμη, Τέχνη). Εἶναι ἡ προσπάθεια ἐφαρμογῆς στήν καθημερινή ζωὴ τῶν διδασμάτων πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἔρευνα. Ἡ ὑπάρξη τῆς μοναδικῆς ἐνιαίας Ζωῆς καί ἡ παγκόσμια ἀδελφότης ἀποτελοῦν τὶς θεμελιώδεις ἀλήθειες τῆς Θεοσοφίας. Ἄλλες θεμελιώδεις διδασκαλίες τῆς εἶναι ἡ Ἀλληλεγγύη, ἡ Ἐξέλιξη, ἡ Μετενσάρκωση καί ὁ Νόμος τῆς ἀνταποδόσεως (Κάρμα). Σ' αὐτοὺς τοὺς Νόμους ὑποτάσσονται ὅλα τὰ ὄντα, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ κύκλου τῆς Ἐκδηλώσεως. Κάθε ὄν εἶναι τμῆμα τῆς ἐνιαίας παγκόσμιας Ζωῆς, εἶναι σπινθῆρας πού ἐξεπήδησε ἀπὸ τὴν Αἰώνια Φλόγα. Στὸν κόσμον τῆς Ἐκδηλώσεως ἐμφανίζεται σὰν μιὰ ἰδιαίτερη μονάδα, περιβεβλημένη πυκνὰ ὕλικά σώματα, πού δεσμεύουν τὴν ψυχὴ στὸν κόσμον τῆς ὕλης. Ἐξέλιξη εἶναι ἡ βαθμιαία ἀπελευθέρωση τοῦ πνεύματος ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς ὕλης. Σκοπὸς τῆς Θεοσοφίας εἶναι νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀφυπνίσουν τὶς ἐσωτερικὲς δυνάμεις τους καί νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν Ἀγάπη πρὸς ὅλα τὰ ὄντα.

20. Μαρτινισμός. Μυσταγωγικὸ σύστημα Ἀποκρυφισμοῦ, Ἐρημητισμοῦ καί Μυστικισμοῦ. Ἰδρύθηκε τὸ 1780 ἀπὸ τὸν Claude de Saint Martin καί ἀναδιωργανώθηκε ἀπὸ τὸν Parus. Κατὰ τὶς διδασκαλίες τοῦ Μαρτινισμοῦ, οἱ ὕλικές αἰσθήσεις ἀποδεικνύονται ἀνεπαρκεῖς γιά τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀληθινῆς Γνώσεως, πού ἀποκτᾶται μόνον μὲ ἐσωτερικὴ ἐνατένιση καί μὲ ἔξαρση, μὲ μυστικὴ ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό.

21. Μεσμερισμὸς ἢ Μαγνητισμὸς. Θεραπευτικὴ μέθοδος, πού χρησιμοποιοῦ τὸν ζωϊκὸ μαγνητισμὸ τοῦ ἀν-

θρώπου (είδος θεραπευτικού ύπνωτισμού). Ανακαλύφθηκε και χρησιμοποιήθηκε από τὸν Βιενέζο ἰατρό καὶ φυσιολόγο Μέσμερ (1734—1815).

22. Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη. (Christian Science).

Προτεσταντικὴ αἵρεση, ποὺ ἰδρύθηκε ἀπὸ τὴ Μαίρη Μπαϊ-κερ Ἐντυ (1821—1910) καὶ ἔχει μεγάλη διάδοση, κυρίως στὴν Ἀμερικὴ. Σύμφωνα μὲ τὶς διδασκαλίες της, μόνον ὁ Θεὸς καὶ ὁ πνευματικὸς κόσμος ἔχουν πραγματικὴ ὑπόστασι. Ὅλα τὰ ὕλικά πράγματα, τὰ ἀνθρώπινα σώματα, τὸ κακόν, ἡ ἀσθένεια, ὁ θάνατος, δὲν ὑπάρχουν, παρὰ στὴν ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου. Συνεπῶς, ὅλες οἱ ἀσθένειες τοῦ σώματος θεραπεύονται μὲ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ πνεύματος καὶ μὲ τὴν προσευχὴ, χωρὶς νὰ ὑπάρχη λόγος ἐγχειρίσεων ἢ ἄλλων ἰατρικῶν περιθάλψεων. Ὑπάρχουν σήμερα πολυάριθμες κοινότητες, ποὺ ἀσχοῦν λατρεία τοῦ Θεοῦ μὲ ψαλμούς καὶ παράλληλη ἀνάγνωση περικοπῶν τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἐντυ «Ἐπιστήμη καὶ Ὑγεία».

23. Ψυχανάλυση. Ἡ περίφημη μέθοδος, ποὺ ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸν Φρόϋδ, γιὰ τὴ μελέτη τοῦ ὑποσυνειδήτου καὶ τὴ θεραπεία τῶν ψυχικῶν ἀσθενειῶν, μὲ τὴν ἀποκάλυψη τῶν βαθυτέρων αἰτίων, ποὺ τὶς ἐπροκάλεσαν. Κατὰ τὸν Φρόϋδ ὅλες οἱ ψυχικὲς ἀσθένειες ὀφείλονται σὲ ψυχικὰ τραύματα, ποὺ ἐπροξένησαν οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ σεξουαλικοῦ ἐνστικτοῦ, τὶς ὁποῖες ἀπώθησαν στὸ ὑποσυνειδήτο, κατὰ τὴν παιδικὴ ἡλικία, ὁ φόβος, ἡ ντροπὴ, ἡ ἀγωγή καὶ τὰ κοινωνικὰ ἔθη. Τὸ ἀπωθημένο σεξουαλικὸ ἐνστικτο προβάλλεται εἴτε σὰν ὄνειρο, εἴτε σὰν ψυχονεύρωση.

24. Ὑπνωτισμός. Ἡ κατάσταση τεχνικῆς ὑπνώσε-

ως, στην οποία πέφτουν ευαίσθητα άτομα, ονομαζόμενα μέντιουμ, κατά την οποία σταματᾷ κάθε συνειδητή ἐπαφή με τὸν ἐξωτερικὸ κόσμον. Στὸ διάστημα τῆς ὑπνώσεως τὸ ὑπνωτισμένο ἄτομο βρίσκεται σὲ ἐπαφή μόνον με τὸν ὑπνωτιστὴ του, στὸν ὅποιον ὑπακούει τυφλά. Αὐτὸς τοῦ υποβάλλει νὰ ἐνεργῇ, νὰ αἰσθάνεται καὶ νὰ θυμᾶται ἢ νὰ μὴ θυμᾶται ὅσα συμβαίνουν, σύμφωνα με τὴ θέλησή του (μορφὴ μύρης μαγείας).

25. Ὑπνοβασία ἢ Νυκτοβασία. Ἡ περίεργη ιδιότης μερικῶν ἀτόμων νὰ σηκώνωνται ἀπὸ τὸ κρεβάτι σὲ βαθύτατο ὕπνο καὶ νὰ περιπατοῦν σὲ μακρινὰ ἀποστάσεις, πολλὰς φορές ἐπάνω σὲ στέγες σπιτιῶν ἢ σὲ ἄκρες κρημνῶν, χωρὶς νὰ πέφτουν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν συναίσθησι τῶν πράξεών τους καὶ χωρὶς νὰ διατηροῦν καμμιὰ ἀνάμνησι ὅταν ξυπνήσουν. Στὴν κατάστασι τῆς ὑπνοβασίας μποροῦν νὰ κάνουν διάφορες ἐργασίας καὶ νὰ διηγοῦνται ὀλόκληρες ἀλλόκοτες ἱστορίες.

26. Ὁραματισμός. Τὸ νὰ βλέπη κανεὶς σὲ ἔκστασι πράγματα ἀνύπαρκτα γιὰ τὴν ὄρασι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τὰ ὅποια συμβαίνουν σὲ μακρινὰ ἀποστάσεις ἢ τὰ ὅποια συνέβησαν στὸ παρελθόν ἢ πρόκειται νὰ συμβοῦν στὸ μέλλον. Ἀναφέρονται πολλὰς περιπτώσεις ὄραματισμῶν, ἱστορικὰ βεβαιωμένους.

27. Τηλεπάθεια. Τὸ νὰ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ἕνα γεγονός ἢ μιὰ κατάστασι, πού συμβαίνει σὲ μακρινὴ ἀπόστασι, καθὼς καὶ ἡ μεταβίβασι σκέψεων καὶ αἰσθημάτων ἀπὸ ἄτομο σὲ ἄτομο.

28. Ραδιαίσθησι ἢ Ραβδοσκοπεία. Ἡ μαντεία, με

τῆ βοήθεια διχαλωτῆς ράβδου ἢ ἐκκρεμοῦς, γιὰ τὴν ἀνεύρεση κρυμμένων ἀντικειμένων καὶ κυρίως ὑπογείων ὑδάτων. Τὸ φαινόμενο ἦταν γνωστὸ καὶ στὴν ἀρχαιότητα. Ὁφείλεται στὸν ἐρεθισμό τοῦ εὐαίσθητου νευρικοῦ συστήματος τοῦ ραβδοσκόπου ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολία τῆς ὕλης ἢ τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων τῶν κρυμμένων ἀντικειμένων ἢ σὲ ἓνα εἶδος διοράσεως.

29. Γραφολογία. Ἡ ἐπιστήμη ποὺ μελετᾷ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς γραφῆς του (ποὺ γι' αὐτὸ ὀνομάζεται γραφικὸς χαρακτήρ). Φαίνεται ὅτι τὸ περιεχόμενο τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ψυχικῆς καταστάσεως ὑλοποιεῖται μὲ τὸν τρόπο τῆς γραφῆς, ὥστε νὰ ἐκδηλώνεται στὸ γραπτὸ κείμενο.

30. Χειρομαντεία. Μὲ τὴ μελέτη τῆς μορφῆς ποὺ ἔχουν τὰ χέρια καὶ ἰδίως τῶν γραμμῶν τῆς παλάμηςμαντεύεται ὁ χαρακτῆρας καὶ οἱ νοητικὲς καὶ συναισθηματικὲς τάσεις τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ τὰ μεγάλα γεγονότα τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Ἡ χειρομαντεία γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Ἀστρολογία, διότι ἀναζητήθηκαν στὸ ἀνθρώπινο σῶμα σημεῖα, ποὺ νὰ δείχνουν τὴν ἐπίδραση ἐπάνω σ' αὐτὸ τῶν οὐρανίων σωμάτων.

31. Φυσιογνωμική. Ἡ ἐπιστήμη ποὺ ἐρευνᾷ τὴ σχέση τοῦ χαρακτῆρα καὶ τῶν νοητικῶν καὶ συναισθηματικῶν τάσεων τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τὴν ἐξωτερική του ἐμφάνιση καὶ κυρίως πρὸς τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του (τὴ φυσιογνωμία).

32. Μαντική. Ἡ ἱκανότης νὰ γνωρίση κανεὶς ἀγνωστα σ' αὐτὸν γεγονότα τοῦ παρελθόντος ἢ τοῦ παρόντος,

ἀκόμη ὅμως καὶ πράγματα τοῦ μέλλοντος, εἴτε εὕρισκόμενος ἀσυναίσθητα σὲ ἔκσταση, εἴτε συνειδητά, μὲ τὴ βοήθεια διαφόρων ἐξωτερικῶν μέσων ἢ μὲ τὴ γνώση ἀποκρῦφων νόμων τῆς Φύσεως. Ἡ μαντεία μελλοντικοῦ πράγματος εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα περίεργα καὶ δυσκολοεξηγήτητα φαινόμενα.

33. **Ἄλλαν Καρντέκ.** (Allan Kardek). Ψευδώνυμο τοῦ L. Rivail (1804—1869). Γάλλος παιδαγωγὸς (μαθητὴς τοῦ Πεσσαλόστη), ὁ ὁποῖος ἐσπούδασεν ἐπίσης τὴν ἰατρικὴν καὶ φυσικὰς ἐπιστῆμες. Ἐμελέτησεν ἐπισταμένως καὶ μεθοδικῶς τὰ πνευματιστικὰ φαινόμενα (τραπεζάκια, αὐτόματη γραφή, τηλεκινήσεις, τηλεπάθειες, κ.λ.π.) καὶ κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι ὀφείλονται στὴν ἐπέμβαση πνευμάτων πεθαμένων ἀτόμων. Θεωρεῖται πατὴρ τοῦ Πνευματισμοῦ. Ἐγράψε πολλὰ πνευματιστικὰ βιβλία, μὲ ἠθικὸ περιεχόμενο, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ περίφημο «Βιβλίον τῶν πνευμάτων» καὶ ἴδρυσε τὴν «Πνευματιστικὴ Ἐπιθεώρηση» καὶ τὴν Πνευματιστικὴ Ἑταιρία τῶν Παρισίων.

34. **Ἰ. Σαρκό.** (Charcot. 1825—1893). Γάλλος ἰατρός, καθηγητὴς τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας καὶ τῆς κλινικῆς τῶν νευρικῶν νοσημάτων, διάσημος γιὰ τὶς ἐργασίες του ἐπάνω στὴν ὑστερία καὶ στὸν ὑπνωτισμὸ. Θεωρεῖται μίᾳ ἀπὸ τὶς αὐθεντίας τοῦ Πνευματισμοῦ.

35. **Γουλ. Κρούξ.** (Crookes. 1832—1919). Περίφημος Ἄγγλος ἐπιστήμων, φυσιοδίφης καὶ χημικός, ὁ ὁποῖος ἀνεκάλυψε τὸ στοιχεῖον θάλλιον, ἐμελέτησε τὰ φαινόμενα τῶν ἠλεκτρικῶν κενώσεων (σωλῆνες Κρούξ) καὶ τὶς ιδιότητες τοῦ ραδίου, ἐφευρέτης τοῦ ραδιομέτρου καὶ τοῦ σπινθηροσκοπίου. Ἦταν πρόεδρος πολλῶν ἐπιστημονικῶν Ἑταιριῶν καὶ ὁπαδὸς τοῦ Πνευματισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐμελε-

τοῦσε παράλληλα μὲ τὴν Ἐπιστήμη, συγγραφεὺς πνευματιστικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἔργων.

36. Κάμιλλος Φλαμμαριῶν. (Flammariion. 1845—1925). Γάλλος ἀστρονόμος, φιλόσοφος καὶ συγγραφεὺς, ἐκλαϊκευτὴς τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῶν θαυμασίων τοῦ οὐρανοῦ, ποῦ ἀσχολήθηκε ἐπίσης μὲ τὶς Ψυχικὲς ἔρευνες καὶ τὸν Πνευματισμό.

37. Θεοσοφικὴ Ἑταιρία. Διεθνὴς ὀργάνωση γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς ἰδέας τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων. Ἰδρύθηκε στὴ Νέα Ὑόρκη τὸ 1875 ἀπὸ τὴ Ρωσίδα Helena P. Blavatsky καὶ τὸν Ἀμερικανὸ συνταγματάρχην Henry S. Olcott. Ἀργότερα μετέφερε τὸ κέντρο τῆς στὸ Adyar τῆς Ἰνδίας καὶ ἀπλώθηκε σὲ ὅλοκληρο τὸν κόσμον. Πρῶτος τῆς Πρόεδρος ἦταν ὁ H. Olcott (1875-1907). Τὸν διαδέχθηκαν ἡ A. Besant (1907-1933), ὁ G. Arundale (1934-1945), ὁ C. Jinarajadasa (1946-1953), ὁ N. Sri Ram (1953). Σκοποὶ τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας εἶναι: 1. Σχηματισμὸς ἐνὸς πυρῆνος τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος τῆς ἀνθρωπότητος, χωρὶς διάκριση φυλῆς, πίστεως, τάξεως, φύλου ἢ χρώματος. 2. Ἐνθάρρυνσις τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν θρησκειῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης. 3. Μελέτη τῶν ἀνερμηνεύτων νόμων τῆς Φύσεως καὶ τῶν λανθανουσῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπιδοκιμασία τοῦ πρώτου σκοποῦ εἶναι ὁ μόνος ὁρος εἰσοδοχῆς Μέλους στὴν Ἑταιρία, ἡ ὁποία ἔχει ἔμβλημά της τὴ φράση «Οὐδεμία Θρησκεία ἀνώτερη ἀπὸ τὴν Ἀλήθειαν». Κάθε Μέλος εἶναι ἐλεύθερο νὰ ἔχη τὶς ἀτομικὰς του ἰδέας καὶ γνώμες, χωρὶς καμμιὰ δέσμευση, ὀφείλει ὅμως νὰ σέβεται τὶς πεποιθήσεις τῶν ἄλλων. Τὸ Ἑλληνικὸ Τμῆμα τῆς Ἑταιρίας λειτουργεῖ συνεχῶς ἀπὸ τὸ 1923.

38. Έλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ. (H. P. Blavatsky. 1831—1891). Ίδρύτρια τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας (1875). Μεγάλη ἀποκρυφίστρια καὶ συγγραφεύς, ἡ ὁποία εἶχε ἀπὸ παιδικῆ ἡλικία ἐπικοινωνία μὲ πνεύματα καὶ παρέμεινε ἀργότερα ἐπὶ μακρὰ ἔτη στὰ Ἱμαλάια, ὅπου ἐμυήθη σὲ μυστικὲς διδασκαλίες ἀπὸ Βραχμάνους καὶ Βουδδιστὰς Μύστας. Κατεῖχε ἀνεξήγητες καταπληκτικὲς δυνάμεις καὶ προκαλοῦσε θαυμαστὰ φαινόμενα. Συνέγραψε πολλὰ δυσνόητα, ἀλλὰ καταπληκτικῆς σοφίας βιβλία, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ τρίτομον «Ἴσις ἀποκαλυπτομένη», ἡ «Φωνὴ τῆς Σιγῆς», ἡ περίφημη πεντάτομη «Μυστικὴ Διδασκαλία» καὶ τὸ ἀριστα μεταφρασμένο στὰ ἑλληνικὰ «Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας.»

39. Βάν ντέρ Λέου. (J. J. Van der Leeuw. 1892—1934). Ὁλλανδὸς θεόσοφος καὶ συγγραφεύς. Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὁλλανδικοῦ Τμήματος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, μαθητῆς τοῦ μεγάλου ἀποκρυφιστοῦ C. W. Leadbeater (1847—1934). Ἐγράψε σημαντικὰ ἔργα, μεταξὺ τῶν ὁποίων «Ἡ κατάκτηση τῆς ἀπατηλότητος», «Δημιουργικὸν Πῦρ», «Ἀποκάλυψη ἢ Πραγματοποίηση» καὶ τὸ μεταφρασμένο στὰ ἑλληνικὰ «Θεοὶ ἐν ἔξορίᾳ».

40. Μικρόκοσμος—Μακρόκοσμος. Μικρόκοσμος εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ μακρόκοσμος τὸ Σύμπαν. Μὲ βάση τὸν ἀπόκρυφο φυσικὸ νόμο τῶν ἀναλογιῶν «Ὡς ἐν τοῖς ἄνω, οὕτω καὶ ἐν τοῖς κάτω» ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπιτομὴ τοῦ Σύμπαντος, ἓνα ὁλόκληρο μικρὸ Σύμπαν, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν μικρόκοσμο τοῦ μακροκόσμου. Σπουδάζοντας τὸν ἑαυτό του, μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὸ Σύμπαν. Ὅπως ὁ ἴδιος ἀποτελεῖ ἓνα ἐνιαῖον ὅλον, ἔτσι καὶ τὸ Σύμπαν εἶναι οὐσιωδῶς ἐνιαῖον.

41. Ἴσιδος πέπλος. Ἡ Ἴσις ἦταν θεὰ τῶν Αἰγυπτίων, σύζυγος τοῦ Ὄσιριδος, προστάτις τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων, ὅπως ἡ Δημήτηρ τῶν Ἐλευσινίων. Πέπλος τῆς Ἴσιδος σημαίνει συμβολικά τὴν κάλυψη τῶν μυστηριακῶν Ἀληθειῶν ἀπὸ τοῦ ἀμνήτους ἢ βεβήλους.

42. Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος καὶ Μύστης, βαθὺς γνώστης τῆς Ἐσωτερικῆς Ἐπιστήμης. ἤκμασε τὴν ἐποχὴ τοῦ Νέρωνος καὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ, γνωστὸς ὡς θεουργὸς καὶ μάγος, περιερχόμενος τὴν ἀπέραντη Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπεσκέφθη τὴν Ἰνδία, ὅπου συνεζήτησε μὲ τοὺς σοφοὺς Βραχμάνους. ὑποστηρίζεται ὅτι ἔκανε θαύματα καὶ ὅτι ἀνέστησε νεκροὺς. Ἐδίδασκε τὴν πνευματικότητα τῆς Θεότητος καὶ τὴν ἀσκησὴ τῆς Ἀρετῆς. Τὸν βίον του «Τὰ ἐς Τυανέα Ἀπολλώνιον» ἐξιστόρησεν ὁ Φιλόστρατος (170—240), μὲ παρακίνηση τῆς Ἰουλίας Δόμνας, συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεβήρου.

43. Ἐμ. Σβέντενμποργκ. (Swedenborg. 1688 — 1772). Σουηδὸς φυσιοδίφης, ἀποκρυφιστῆς, δραματιστῆς καὶ φιλόσοφος. Περιηγήθηκε πολὺ τὴν Εὐρώπη, γνωστὸς γιὰ τὶς σημαντικὰς φυσιοδιφικὰς του μελέτας καὶ γιὰ τὰ ἀποκρυφιστικὰ του ἔργα. ἔλεγε ὅτι ἐρχόταν σὲ ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τὴ Θεότητα καὶ ὅτι εἶχε συνεχῆ ὄραματα ἀπὸ τὸ ὑπερπέραν. Ἰδρυσε θρησκευτικὴ αἵρεση, τὴ «Νέα Ἰερουσαλήμ», καθὼς καὶ ἰδιαιτέρως Ἐκτονικὸ Τάγμα, γνωστὸ ὡς «Δόγμα τοῦ Σβέντενμποργκ», τὸ ὁποῖον ἔχει ἀρκετὰ Μέλῃ καὶ σήμερα στὴ Σουηδία.

44. Καλλιόστρο. (Cagliostro). Ἀλέξανδρος κόμης Καλλιόστρο. Μεγάλος ἀποκρυφιστῆς καὶ Μύστης, συκοφαν-

τημένος σάν τυχοδιώκτης και άπατεών, ώστε νά κυριαρχή ή έσφαλμένη αὐτή αντίληψη. Ὁ τόπος και ὁ χρόνος τῆς γεννήσεώς του δέν εἶναι έξακριβωμένοι. Φαίνεται ὅτι γεννήθηκε στη Μεδίνα τῆς Ἀραβίας τὸ 1749. Ἐκεῖνοι πού τὸν χαρακτηρίζουν σάν άγύρτη λέγουν ὅτι γεννήθηκε στὸ Παλέρμο και ὅτι τὸ πραγματικό του ὄνομα ἦταν Ἰωσήφ Βάλσαμος. Βαθύς γνώστης τῶν άποκρύφων έπιστημῶν, περίφημος άλχημιστής, ύπνωτιστής, θεραπευτής και Ροδόσταυρος, έταξίδεψε παλὸ, τιμώμενος, αλλά και συκοφαντούμενος. Ἀναμιγνύοταν ζωηρῶς σέ ὅλες τίς έκπολιτιστικές ὀργανώσεις τῆς έποχῆς του και μάλιστα στὸν Ἐλευθεροτεκτονισμό, ιδρύσας ιδιαίτερο Τεκτονικό Τάγμα, τὸ «Αἰγυπτιακόν», τοῦ ὁποίου ἦταν ὁ «Μέγας Κόπτης». Συνελήφθη κατηγορούμενος στη δίκη τοῦ περιδεραιού τῆς βασιλίσσης Ἀντουανέττας, άλλ' άθωώθηκε πανηγυρικά. Συνελήφθη άργότερα στη Ρώμη άπό τὴν Ἱερή Ἐξέταση και καταδικάστηκε σέ θάνατο, σάν αίρετικός, μάγος και Τέκτων. Ἐπέθανε τὸ 1795, έπειτα άπό τετραετῆ φυλάκιση, κατακρημνισθείς — ὅπως λέγεται — άπό τὸ φρούριο τῆς φυλακῆς του.

Ο ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

Μυστικισμός (Λατ. *Mysticus*, γαλ. *Mysticisme*) είναι ή φιλοσοφική διδασκαλία, σύμφωνα με την όποία ή τελειότης συνίσταται στην έκστατική ένωση του ανθρώπου με τον Θεό. Είναι ή ψυχική ροπή για τή σύλληψη τής ούσίας τής Ὑπάρξεως και τήν ταύτιση μαζί της. Είναι ή φιλοσοφική διάθεση και κατάσταση (βίωμα), σύμφωνα με την όποία ό άνθρωπος ύψώνεται πρὸς τήν επίγνωση τής Ζωῆς ή Ἀλήθειας και πρὸς άμεση έπαφή μαζί της. Είναι, με δυὸ λέξεις, ή ένωση με τὸ Θεϊόν, ή άμεση γνώση του Πραγματικοῦ*.

Αὐτή είναι περίπου ή σημασία τής λέξεως «Μυστικισμός», ή όποία έχει κοινή ρίζα και συγγενική έννοια με τις λέξεις «Μυστικός», «Μυστήρια», «Μύηση», «Μύστης», «Μυσταγωγία», ίσως από τὸ ρήμα «μύειν», δηλ. κλείειν τούς όφθαλμούς (καμύειν), με τήν έννοια τής άποφυγῆς τῶν έξωτερικῶν ταραχῶν, για άδιατάραχη έξέταση και κατάδυση στο έσωτερικό «Είναι» του ανθρώπου. «Μυστικός» είναι ό όπαδὸς του Μυστικισμοῦ, εκείνος που κατέχει τή μυστηριακή Γνώση, εκείνος που αναφέρεται στην άπόκρυφη διδασκαλία τῶν Μυστηρίων⁴⁵. Καί έπειδή τὰ Μυστήρια και ή διδασκαλία τους ήσαν κρυμμένα από τούς άμύητους, έπεκράτησε ή σημασία του «μυστικός»

* Γίνεται χρήση τῶν λέξεων «Θεός», Ὑπάρξη, Ζωή, Ἀλήθεια, Θεϊόν, Πραγματικόν» για τήν έκφραση τής ίδιης έννοίας.

σάν κρυμμένος, σάν μὴ ἀνακοινώσιμος, καὶ τοῦ «Μυστικισμοῦ» σάν τῆς τάσεως γιὰ κάτι μυστικὸ ἢ μυστηριώδες, τῆς ιδιότητος τῆς συστηματικῆς τηρήσεως τῶν μυστικῶν, οἱ ὁποῖες ὁμοῦς εἶναι ὅλες ἔννοιες δευτερογενεῖς.

Ἐπίσης ἀναφέρεται ὁ Μυστικισμὸς σάν μέθοδος, διὰ τῆς ὁποίας — μὲ τὴ βοήθεια τελετουργικῶν πράξεων — ἔρχεται ὁ ἄνθρωπος σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ Θεῖον, δέχεται τὴν ἐπίδρασή του, λαμβάνει γνώση τῶν μυστηρίων του. Ἄλλὰ μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ δὲν θὰ συμφωνήσωμε, ὅπως δὲν θὰ συμφωνήσωμε καὶ μὲ τὴν ἔννοια τοῦ Μυστικισμοῦ σάν ἐνώσεως μὲ τὸ Θεῖον, πού κατορθώνεται μὲ ἀναστολή τῆς λειτουργίας τῆς διανοίας καὶ μὲ φτέρωση τοῦ συναισθήματος, ἔπειτα ἀπὸ ἀσκητικὴ ζωὴ. Δὲν θὰ συμφωνήσωμε μὲ τίς ἔννοιες αὐτές, διότι ἀναφέρονται σὲ ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον, πού κατορθώνεται μὲ τεχνικὰ μέσα καὶ πού προκαλεῖται ἀπὸ ἐξωτερικὴ ἐπίδραση, ἐνῶ — ἀντίθετα — Μυστικισμὸς εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἔνωση μὲ τὸ Θεῖον, ἡ συνειδητὴ καὶ ἄμεση γνώση τοῦ Πραγματικοῦ, πού γεννιέται ἀβίαστα καὶ φυσικά, ὅπως φυσικὰ ἀνθίζουν τὰ λουλούδια.

Μὲ τὸν Μυστικισμὸ ὁ ἄνθρωπος παίρνει συνείδηση τῆς ἐνότητος τοῦ Ἐγὼ μὲ τὸ μὴ - Ἐγὼ, ἐξαφανίζει τὴν ἀντίθεση μεταξύ ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου, ταυτίζει τὸν ἐσωτερικὸ κόσμον μὲ τὸν ἐξωτερικόν, παίρνει συνείδηση τῆς παγκοσμίου Ἐνότητος, ἀποκτᾷ συνείδηση τοῦ βιώματος τοῦ ἑαυτοῦ του σὲ ὁλόκληρο τὸ Σύμπαν καὶ συγκεντρώνει ὁλόκληρο τὸ Σύμπαν στὸν ἑαυτὸ του. Συνεπῶς Μυστικισμὸς δὲν εἶναι στεῖρος ρεμβασμὸς, ἀλλὰ ἐνεργητικὴ συμμετοχὴ στὸ διηνεκῶς συντελούμενον ἔργο τῆς δημιουργίας.

Ὁ Μυστικισμὸς, σάν κοσμοθεωρία, ἀνάγει τὰ πάντα στὸ Ἐ ν α, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀπορρέει ἡ πολλαπλότης καὶ

ή ποικιλία. Αυτό το Έν α είναι εκείνο που συνήθως ονομάζεται «Θεός». Από το Έν α προέρχονται τα πάντα και τα πάντα ξαναγυρίζουν στο Έν α. Έτσι έχουμε τον Θεό στα πάντα και τα πάντα στον Θεό. Μυστικισμός, λοιπόν, είναι ή ένωση του ανθρώπου με το Θείο, ή συγχώνευση στον υπέρκοσμο Θεό, ή εξαφάνιση της συνειδήσεως του ανθρώπου μέσα στο Θείο Πνεύμα, μέσα στο «Υπερούσιο Μηδέν» (όπως ονομάζει τον Θεό ο Έκκαρτ ⁴⁶) ή στο «Απόλυτο Μηδέν» (όπως τον ονομάζει ο Έριγκεν ⁴⁷), ή διάλυση του ανθρώπινου Έγώ στο μεγάλο Σύνολο, ή διάλυση της σταγόνας της ατομικής υπάρξεως στον Ωκεανό της συνολικής Υπάρξεως, ή επάνοδος της άκτινας στο Κέντρον, του σπινθήρα στη Φλόγα, από την οποία έκπορεύθηκε.

Συνήθως υπάρχει ή αντίληψη ότι Μυστικισμός είναι ή προσπάθεια της άμεσης επικοινωνίας με την υπερβατική Πραγματικότητα συναισθηματικά και έκστατικά. Έκστατικά ναί, διότι ή πραγματική, ή μυστικιστική Έκσταση είναι ή ανύψωση του ανθρώπου μέχρι του Θεού, το συναίσθημα του ψυχικού ξετυλίγματος, της εξαφανίσεως της προσωπικότητας και της ένωσης με τον παγκόσμιον Έαυτο ή το Έν α - Π ᾶ ν. Αλλά συναισθηματικά όχι. Διότι Μυστικισμός είναι το βασίλειο του Πνεύματος. Τον Θεό, δηλ. το όντως Όν, την υπερβατική και μοναδική Πραγματικότητα, την ολοκληρωτική Αλήθεια, δέν μπορούμε ούτε με τις αισθήσεις, ούτε με το συναίσθημα, ούτε με τή σκέψη νά συλλάβωμε. Μπορούμε νά τον γνωρίσωμε μόνον με το έντός ήμών Πνεύμα, δηλ. με το έσωτερο Εί ν α ι μας, το έντός ήμών αδιάφθορο στοιχείο, το Ινδικό Άτμα ⁴⁸, το Ροδοσταυρικό Πύρ ⁴⁹, που είναι ή ουσία του Θεού, ή Πραγματικότης, ή Αλήθεια.

Μπορεί νά έχη κανείς όσες και όποιες πίστεις και θεω-

ρίες. Ἄλλὰ συνειδητὴ γνώση θὰ ἔχη μόνον μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ Πνεύματος. Ὄταν τὸ Πνεῦμα ἀφυπνισθῆ στὸν ἄνθρωπο καὶ φωτίσῃ τὰ κείμενα τῶν Ἱερῶν Γραφῶν καὶ τὶς διδασκαλίες τῶν μεγάλων Μυστῶν, τότε μόνον ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἐσωτερικὴ τους ἀλήθεια, νὰ ἀντιληφθῆ τὴν πνευματικὴ τους σημασία. Καὶ τότε δὲν τὶς περιφρονεῖ πιά, ὅπως πολλές φορές τὶς περιφρονεῖ σήμερα, ἐπειδὴ εἶναι ἀπληροφόρητος γιὰ τὸ πραγματικὸ περιεχόμενό τους.

Στὸν Μυστικισμό ἀντιτίθεται κάθε διάθεση ἀτομικῆς προβολῆς ἢ προσωπικῆς θεοποιήσεως. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἔρχεται συνήθως ὁ Μυστικισμὸς σὲ ἀντίθεση πρὸς τὶς ἱστορικὲς θρησκείες, μὲ τὸν προσωπικό τους Θεό, καὶ στέκει μακριὰ ἀπὸ τὶς συνηθισμένες θρησκευτικὲς ἐκδηλώσεις καὶ τελετουργίες, καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς ἰδέες ἐξαρτήσεως ἀπὸ προσωπικό Θεὸ καὶ προσδοκίας βοήθειας ἀπὸ αὐτὸν ἢ γενικά ἀπὸ τὰ ἔξω.

Ὁ Μυστικισμὸς δὲν πρέπει νὰ ταυτίζεται ἢ νὰ συγχέεται μὲ τὸν Ἀποκρυφισμό, ὅπως ἀναλυτικὰ ἐξηγήσαμε μιλώντας γιὰ τὸν Ἀποκρυφισμό στὴ σελίδα 14, στὴν ὁποία παραπέμπομε τὸν ἀναγνώστη.

Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸν Ψυχισμό ἢ μὲ τὸν Συμβολισμό. Μὲ «Ψυχισμό» ἐννοοῦμε τὴν ἀνάπτυξη ἰδιοτήτων ἢ δυνάμεων, μὲ τὶς ὁποῖες μπορούμε νὰ βλέπουμε, νὰ ἀκοῦμε, νὰ ἔχουμε ἐντυπώσεις, ποὺ προέρχονται ἀπὸ ὕλη, τὴν ὁποία δὲν μποροῦν ν' ἀντιληφθοῦν οἱ συνηθισμένες αἰσθήσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλὰ τοῦτο ὀφείλεται στὶς αἰσθήσεις καὶ ὄχι στὸ Πνεῦμα. Ὁ Ψυχισμὸς ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἀνάπτυξη αἰσθήσεων λεπτοτέρων ἀπὸ τὶς φυσικὲς, ἀλλὰ πρόκειται πάντοτε

για αισθήσεις. Καί μιὰ λεπτότερη αίσθηση δέν είναι πάντοτε πνευματικώτερη ἀπό μιὰ παχυλώτερη αίσθηση. Νά μή συγχέωμε, λοιπόν, τόν Μυστικισμό, πού ἀνήκει στόν πνευματικό κόσμο, μέ τίς Ψυχικές ἔρευνες, πού ἀνήκουν στόν κόσμο τῶν αισθήσεων.

Συμβολισμός ἢ ἀλληγορική ἔκφραση εἶναι διανοητική προσπάθεια γιά τή σύνταξη ἑνός κειμένου ἢ νοημάτων καί ἰδεῶν, πού γράφονται μέ τέτοιον τρόπον, ὥστε νά περιέχουν περισσότερες ἀπό μιὰ ἔννοια. Μ' αὐτόν τόν τρόπο εἶναι γραμμένες συνήθως οἱ Ἱερές Γραφές καί ἄλλες διδασκαλίες Μυστῶν, καί κατὰ γενικόν κανόνα οἱ μυστηριακές διδασκαλίες, ὥστε ὁ ἀπλὸς ἄνθρωπος νά διαβάζη μιὰ ἀπλή ἱστορία, ἐνῶ ὁ σοφός — μεταχειριζόμενος τὸ κλειδί τῆς ἀλληγορίας — διαβάζει ὑψηλές διανοητικές ἀλήθειες. Ἄλλὰ μόνον ὁ Μύστης ἐννοεῖ τὴν Πνευματικὴ - Μυστικὴ ἔννοια, πού ἐνδέχεται νά ὑπάρχη πίσω ἀπὸ τὴν ἀπλή διήγηση, πίσω καί ἀπὸ τὸν διανοητικὸν συμβολισμόν ἢ ἀλληγορίαν.

Ἐπίσης, πρέπει νά ὑπάρχη διάκριση ἀνάμεσα στόν ἀληθινὸν-πραγματικὸν Μυστικισμόν καί στόν τεχνικόν, ἀβαθῆ, ἐξωτερικόν, μέ τὸν ὁποῖο δέν γίνεται πραγματικὴ ἔνωση μέ τὸ Θεῖον, ἀλλὰ ψευδαίσθηση ἐνώσεως, πού ὀφείλεται σέ τεχνικά ἐξωτερικά μέσα, ὅπως π.χ. μέ ἔκσταση, πού προκαλεῖται ἐξωτερικά, τεχνικά, μέ νευρικὴ διέγερση, μέ νηστεία, μέ μέθη, μέ ζάλη ἀπὸ καπνόν, χορόν, μουσικήν, κ.λ.π. Συνήθως αὐτὰ ὅλα προκαλοῦνται σέ ἐπίτηδες ὀργανωμένες τελετουργίες, τίς ὁποῖες μπορούμε νά χαρακτηρίσωμε μᾶλλον σὰν προσπάθεια νά κατέβῃ τὸ Θεῖον μέχρι τὸν ἄνθρωπον, παρά ν' ἀνέβῃ ὁ ἄνθρωπος μέχρι τὸ Θεῖον. Τέτοιος εἶναι ὁ Μυστικισμὸς στοὺς πρωτόγονους λαούς, ὅπου οἱ γόητες ἢ μάγοι, μέ νηστείες, μεθυστικά ποτά, καπνόν, χορόν, ἐρεθίζουν τὸ νευρικόν τους σύ-

στημα και πέφτουν σε ένα είδος έκστασεως ή μανίας, ισχυριζόμενοι ότι καταλαμβάνονται από ανώτερα Πνεύματα, συνήθως των προγόνων. Δεν είναι βέβαια αυτός ο πραγματικός Μυστικισμός.

Είναι ανάγκη να προσθέσωμε ότι καμιά επίσης σχέση δεν έχει ο Μυστικισμός με τη μυστικοπάθεια, την όποια μπορούμε να χαρακτηρίσωμε σαν ασθένεια ανθρώπων με αδύνατη διάνοια, πού προσελκύονται από κάθε τι τὸ μυστηριώδες και φανταστικό.

Αλλά μπορεί να γεννηθῆ σε μερικούς τὸ ἐρώτημα: Ὑπάρχει πραγματικός Μυστικισμός; Εἶναι δυνατὴ ἡ ἔνωση με τὸ Θεῖον; Εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνύψωση στὴ γνώση τῆς Ἀλήθειας; Ἡ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀπλῶς φαντασιώσεις; Ἐνα ἐκλεπτυσμένο εἶδος ὑστερίας;

Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα εἶναι ἐκείνη πού δίνει ἡ ἐπιστημονικὴ ἐμπειρία, δηλ. ὅτι πρόκειται γιὰ γεγονότα, ἀποδεικνυόμενα ἀπὸ τὴν ταυτότητα τῶν ἐντυπώσεων, πού προκαλοῦν στὴν κανονικὴ ἀνθρώπινη συνείδηση-ἀντίληψη, ὅταν τὴν προσβάλλουν. Ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ ἐνὸς γεγονότος, τὸ μόνο πού μπορούμε νὰ γνωρίζωμε εἶναι ἡ ἐντύπωση πού προκαλεῖ στὴ συνείδησή μας, στὸ εἶναι μας. Καὶ ὅταν ὑπάρχει ταυτότης ἀπαντήσεων τῶν συνειδήσεων γιὰ ἓνα γεγονός, γιὰ μιὰ ἀλήθεια, ἀποκτοῦμε βεβαιότητα γιὰ τὴν ἀντικειμενικότητα αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἢ τῆς ἀλήθειας. Ταυτότης ἀπαντήσεων εἶναι τὸ μέτρο ἀληθείας στὶς ἐπιστημονικὲς παρατηρήσεις. Τὸ ἴδιο μέτρο ἀληθείας ἔχει καὶ ὁ Μυστικισμός. Ὅπου συναντοῦμε μυστικιστὰς, ὄλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὄλων τῶν τόπων, ἔχομε ταυτότητα ἀπαντήσεων. Ἡ πείρα τῶν μυστικιστῶν γιὰ τὸν Θεὸ ἢ Πραγμα-